

קובץ

אור החכמה

קונטרס מיוחד ובו דברי תורה שנכתבו לאחר שמחת הברית של בחור הבר מצוה ע"י כ"ק האדמו"ר מסטרעמין זצ"ל שהיה בנו של האדמו"ר ר' יהודה צבי זצוקללה"ה זי"ע ונתכבד בשמחת הברית להיות סנדק מעומד בשעת קריאת שמו של הילד נ"י.

כמו"כ נוספו בו לכבוד השמחה פנינים, תשובות בעניני הלכה ואגדה מזמנים שונים.

יו"ל לקראת שמחת הבר מצוה
של הבה"ח יהודה צבי ליכטנשטיין הי"ו
בן מורינו ראש הישיבה שליט"א

ב'דר"ח חשון תשפ"א

תוכן העניינים

ג דא"ח שנכתבו בכי"ק אדמו"ר ר' אברהם בנדוויין מסטרעטין זצ"ל .....

1 בענין מנהג המדינה בין עובד ומעביד .....

ט אבלים בתוך ימי השבעה - בהקפות שניות .....

יב השתלשלות הדברים ממושב בי"ד למנוע הפרעות השמחה בזמן המגפה .....

טו בענין הנבואה בזמן הזה ובדין קדימה בין מתנות לאביונים ומשלוח מנות .....

יח חיזוק לימי חושך וערפל לפני חג הפסח תש"פ .....

כא בענין השתתפות בשמחות לאבלים .....

כה שאלה בהלכות שבת (החוט הנקרא בפי הטף סבתא סורגת) .....

כז בענין עיטור הטלית בעטרה של כסף .....

לא בענין האיך לחשב הנזק לפי הוצאת הניזק או כפי שוויו המקורי וחיובו להפעיל ביטוח .....

לג בענין הלכה כבית שמאי בחנוכה אם יבא משיח באמצע ימי חנוכה האיך נמשיך .....

לה ביאור עה"פ ועתה אל תעצבו .....

לז ביאור על המדרש עה"פ ויקח את שני נערו .....

יו"ל על ידי

מכון אור החכמה

להפצת תורתו של מורנו ראש הישיבה שליט"א

רחוב האגוז 24 קרית קרעטשניף רחובות

דא"ח שנכתבו בכי"ק

אדמו"ר ר' אברהם בנדוויין מסטרעטין זצ"ל

פרשת וירא ט' מרחשון תשס"ח

לכבוד ברית המילה של הילד יהודה צבי ליכטנשטיין נ"י
בחה"ח ר' משה נחום שליט"א

בפרשה כתוב על היהודי הראשון שנימול לשמונה "וימל אברהם את יצחק בנו בן שמונת ימים כאשר ציוה אותו אלוקים" וכן אנו מזכירים פסוק זה בתפילה שבברית 'אלוקינו ואלוקי אבותינו וכו' קיים את הילד הזה וכו' ונאמר וימל וכו' אשר כרת את אברהם ושבועתו לישחק'.

וכתוב בחומש ויקרא בפרשת בחוקותי בתוכחה "וזכרתי את בריתי יעקוב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכור והארץ אזכור. הארץ תעזב מהם ותרץ את שבתותיה. וכו' .

ובבעל הטורים כתוב וז"ל: מתחילת התוכחה עד (הסוף) וגעלה נפשם. יש ש"ץ תיבות כנגד ש"ץ שנים שחטאו עשרת השבטים ובכולם לא הוזכר השם, שאמרו אין להם חלק באלוקי ישראל . ולכך כתיב בדברי הימים (יא') ושבועתו ליצחק ובתהילים (קה') כתיב לישחק. שנשבע הקב"ה כל זמן שלא חטאו בניו יותר מש"ץ שנים של יגלם. עכ"ל. (ועיין רבינו בחיי)

ויש לשאול: א'. מהו המספר של ש"צ שנים דווקא שאם יחמאו יותר יצאו לגלות. ב'. מדוע מספר רמוז דווקא בשמו של יצחק. ג'. מדוע לא כתוב אצל יצחק וזכרתי, אלא נאמר 'ואף את בריתי יצחק.

והענין הוא כי הרצון לקבל שבאדם כלול מארבע בחינות ורק בבחינה הרביעית שהוא הרצון לקבל לעצמו ממנה שורש הרע. והג' בחינות הראשונות מבעם להשפיע ולכן צרי לכלול בחי' הד' בג' הבחינות שבה.

ועיין בהקדמת ספר הזוהר ע"פ הסולם אות נ"ו וז"ל: והוא נשבע שבועה ששמע מאחורי המסך שהמלך פוקד וזוכר את האילה השוכבת לעפר ובאותה שעה בועט בשלש מאות רקיעים וכו'. ופירש בהסולם "כי המסך נקרא רקיע המבדיל והוא כולל בתוכו ד' בחינות חו"ב תו"מ שהן ד' אותיות הויה. ומתוך שהמלכות נמתקת בנינה נמצא המסך בבחינת בינה המרומזת במאות וכו' אמנם נתבאר שעל המלכות דה' תתאה אין זווג נעשה עליה כי ה"ם השער הסתום. ולפיכך נבחנת במאה דספירת המלכות שהי ה"ת שחסרה שם עשר של המלכות דמלכות ואין בה אלא ט"ם ראשונות שעולות לתשעים. וזה הרמז שבמסך הנקרא רקיע וכו' אין שם ד' מאות אלא ש"צ וחסרה י' שהיא מלכות דמלכות".

וכן בתע"ס חו"ג אות ר"ה זול: "ש"צ נימין אשתכחו אשתכחו בכל קוצא". כי ד' יודין הם במסך דצמצום א' דהיינו ד' יודין שבמילוי הויה דע"ב המגולה שלהם, הרומזים לד' קומות שבהם חו"ב ז"א ומלכות. וכל קומה כלולה מעשר ועשר מעשר הם סוד ד' מאות ולפי"ז כל קוצא היה צריך להיות כלול מד' מאות בחינות וכו', אמנם אינו כן אלא שכל קוצא כלול משיי"צ בחינות. והטעם הוא, משום שבקומה הד' שהיא המלכות חסרה בה הבחינה האחרונה העקרית שבה, דהיינו בחי' עצמותה הגנוזה כרדל"א שעצמות העביות שבה גנוזה שמה בסוד ראש פינה. עכ"ל לענינו. לפי"ז יובן מדוע נשבע הקב"ה שאם יחמאו יותר מש"צ שנים יגלם. כי יותר מש"ץ כבר פוגמים בבחינה הד' עצמה. והבחי' הד' היא כמו הערלה שיש להשליכה ואין לה תיקון.

קובץ אור החכמה | ה

והשאלה הב' מדוע דווקא יצחק אבינו. כי יצחק נימול לשמונה, שהמילה היא תיקון לבחי' הד'. וכן אפשר לומר כי מצינו במסכת שבת פמ': לע"ל יאמר לו הקב"ה לאברהם, בניך חטאו לי. אמר לפניו רבש"ע ימחו על קדושת שמך. אמר אימר ליה ליעקב וכו', אם אתה סובל את כולם מוטב ואם לאו פלא עלי ופלגא עליך. ואת"ל כולם עלי. פתחו ואמרו אתה אבינו וכו', עי"ש. והיות שיצחק אבינו קיבל עליו במס"נ לסבול את עוונות ישראל ולהיות סגורם לכן שבועה זו רמוזה בשמו של יצחק.

והשאלה הג'. מדוע לא כתוב וזכרתי אצל יצחק. רש"י פי' שאפרו צבור על גבי המזבח. לכן יש לפרש לפי מה שאמרו חז"ל במס' שבת ק"ל. כל מצוה שקבלו עליהם בשמחה כגון מילה שנאמר שש אנוכי על אמרתך עדיין עושים אותה בשמחה. וקיום מצות הברית נשמר מאז בריתו של יצחק בכל אלפי השנים במס"נ ובכל המצבים עד היום הזה, ולכן מצוה זו נזכרת ועולה כקרבן אשה לעשות נח"ר ליוצרינו וכך עולה זכרונו לפניו.

שם הרך הנימול, "יהודה צבי" וכתוב במשנה במס' אבות יהודה בן תימא אומר הוי עז וכו' רץ כצבי וגבור כארי לעשות רצון אביך שבשמיים. ארי אותיות ראייה, דהיינו חכמה, וצבי בגימטריא 'אמונה'. והוא השילוב של בחי' נעשה ונשמע. והעשייה היא תנאי להשגת החכמה כמ"ש כל שמעשיו מרובין מחכמתו מתקיימת. ולמעשה המצוות צריכים זירוז שהיא עשייה בכח האמונה בלי להתמהמה. כמ"ש לעולם ירוץ אדם לדבר מצוה ואפילו בשבת. וכן בן עזאי אומר הוי רץ למצוה וכו'. ובפרשתנו 'וימחר אברהם וכו' ואל הבקר רץ אברהם. ובשכר זאת זוכים לראיה דהיינו חכמה וידיעת ה' הרמוז בשם הויה שבאותיות יהודה. הרך הנימול הנושא את שם סביו זקנו אשר הוא שמו שהיה כלול מב' הבחינות הנ"ל וכן למעלה בקודש הצדיקים מסטרעטין. יהי"ר שיהיה גדול בתורה ויראת שמיים וימשיך את השושילתא דדהבא.

ותזכו לגדלו לתורה ולחופה ומעש"ט מתוך שפע בנו"ר.

המברך דו"ו אברהם ברנדווין

בענין מנהג המדינה בין עובד ומעביד

לכבוד הנה"ג ר' ----- שליט"א

בענין הנדון בין ----- ל-----

ראשית אתנצל שכל דברי הם בהצעת דברים של 'לומד' לפני הרב, וכבודו יואיל להאיר עיני במקום הצורך.

א. כל הנדון עד כעת היה בהנחה שחל עליהם 'מנהג המדינה' ולכן יש לעיין כמה מגיע להם עבור עבודתם לפי החוקים הנהוגים ממשרד החינוך. אמנם כפי הנראה לי המערכת של הגנים מסוג זה פועל באופן שעמותה המפעילה מקבלת תקציבים ממשלתיים עבור כל תלמיד, והמעביד - הוא הגוף המנהל את הגן. אין פיקוח ממשי מהממשלה, על כל ההתנהלות בין העובדים למעביד, אלא המעביד מסדר את תלושי השכר בצורה שיעבור את אישור של הנהלת החשבונות ובכך ימשיכו לקבל אישור ניהול תקין ותקציבים ובאמת אין כוונתם מלכתחילה לשלם לעובדים כפי שעובדי משרד החינוך מקבלים באופן ישיר מאתם, ולפי שהדבר יודע ומפורסם ואין מי שאינו יודע שהמנהלים של רוב המוסדות בציבור החרדי מתנהלים באופן זה וכדומה לו. על כך אפשר להחשיב את הדבר כמנהג הנהוג, ולכל הפחות כדין 'סבור וקביל'.

ב. לאור הנה"ל יש לדון בסוגיא זו כפי דין תורה בהסכמה שבין השוכר לפועל, ובמיוחד שבחווה ביניהם נכתב בפירוש שבכל ויכוח ההכרעה תהיה בבית דין, ומובן שהוא תנאי מוסכם מראש שלא יחול עליהם דין המדינה וחוקי עורכי דין מחוקותיהם אלא בדעת תורה, וכן פ' בשו"ע סימן של"א בהגה: לא היה מנהג בעיר, "או שאמר להן אני שוכר אתכם כדין תורה" חייבין לצאת מביתם בזריחת השמש ולעשות מלאכה עד

קובץ אור החכמה | 2

צאת הכוכבים, וכו' לא היה מנהג בעיר אבל רוב אנשי העיר באין ממקום שיש שם מנהג, אזלינן בתר מנהג העיר שבאו משם וכו' ואינו קרוי מנהג. אלא דבר שכוח ונעשה הרבה פעמים, אבל דבר שאינו נעשה רק פעם אחת או שני פעמים אינו קרוי מנהג. עב"ל. וכפי הנראה במדינתנו ומקומינו, כבר נעשה הרבה פעמים ואפשר להחשיבו כמנהג.

ג. אף על פי שיש לנו הרבה תרעומת על כל הפריצים מתוכנו המתנהגים בשרירות לבם, להרבות זהבם וכספם על חשבון אותם פועלים שאין להם היכן וכמה להשתכר ושעתם דחוקה ומתוך שאין להם ברירה משכירים עצמם כפי המודמן להם.

מכל מקום, נראה שהיות שהמשא ומתן המדובר בין הגנות למנהלת בדרך כלל – וגם במקרה שלהם היה 'במספרים', דהיינו: שההנהלה החליטה לעצמה כמה הוא השכר המקובל לתת לגנות, ולשעבודם בתנאים המתקבלים על גנות – שאין להם אפשרויות אחרות ומסכימות לקבל עליהם לעבוד בתנאים אלו. וברור לי מתוך הניסיון שבכל חודש שהחל והגנות המשיכו לעבוד, היתה דעתם על הסכום החודשי שקבלו לחשבון הבנק בסוף החודש הקודם, ונחשב 'כסבור וקביל'. והראיה שמיד כשמצאו אפשרות להשתכר במקום אחר החלו להתדיין על 'שכרם' ולבסוף עברו למקום אחר, וכל זמן שלא היה להם אפשרות זו בלית ברירה הסכימו לתנאים הראשון.

ד. עוד נראה, שברור היה לשני הצדדים בכל שלב שהוא, שההנהלה מסכימה לשלם השכר שעושה רושם הגיוני, וכלפי הרשויות עשו מאמץ לסדר הלשון כפי הצורך והצורה שישתדרר לפי החוקים הנהוגים כאן, ואי אפשר לפלפל בנוסח החוזה בזמן שהיה ידוע וברור להם מה משמעותו ומה קבלו עליהם הגנות.

ה. הגם שיש כאן משום אל תמנע טוב מבעליו מצד ההנהלה שהרי הם מקבלים תקציב עבור כך, מ"מ נראה לדמותו להא דשו"ע סימן של"ב סעיף ב' 'אמר לו בעל הבית שכור לי בארבעה והלך השליח ושכר בשלשה, אע"פ שמלאכתן שוה ארבע, אין להם אלא שלשה שהרי קיבלו על עצמם, ויש להם תרעומת על השליח, ולא שנא אמר שכרכם עלי

או שאמר להם שכרכם על בעל הבית. "א"כ הרי, שכיון שביד ההנהלה האפשרות לשנות בתוך המסגרת, כראות עינם הרי מצד דין תורתנו הק' אין להם יותר מתרעומת ואולי פחות מכך.

ע"כ נראה שהפשרה לרצונם באיזה סך שיכסה ההוצאות של הרו"ח והעו"ד ששכרו, ומעט יותר, עבור ביטול זמנם לריק הלוך ושוב, הוא כבר לפני משורת הדין. ואם לערכאות פניהם, הרי"ז נגד המוסכם ביניהם בחוזה, ואין להם היתר מבי"ד לעשות כן עפ"י הנ"ל.

בברכה

משה נחום ליכטנשטיין

אבלים בתוך ימי השבעה – בהקפות שניות

ו' מרחשון תשע"ט לפ"ק

לכבוד צנמ"ס הרה"ג ר' גמליאל רבינוביץ שליט"א

בענין השאלה שנתעוררה בבית המדרש הגדול של כ"ק אדמו"ר שליט"א בעת ההקפות שניות כהאי שתא, בדבר בני האבלים שנסתפקו אם יותר להם להשתתף בשמחה זו בשירה וריקודים.

לבקשתך, אעלה על הכתב מקור הדברים ומסקנת ההלכה בלא אריכות הפלפול,

בטור יו"ד סימן שע"ד הביא דין המתאבלים עם האבלים, ומקורו מברייתא מסכת מועד קטן כ: והלכה כחכמים שכל שמתאבל עליו מתאבל עמו, וכתב הרמ"א בשו"ע ס"ו דברי הרא"ש, והאידנא נוהגים להקל באבלות זו של המתאבלים עמו, שאין זה אלא משום כבוד המתאבלים, ועכשיו נהגו כולם למחול, וכן נוהגים. ומכל מקום נהגו שכל קרובי המת הפסולין לו לעדות מראין קצת אבלות כל שבוע ראשונה.

ומסוף דבריו נראה בפשימות שאין להם להשתתף בשום מקום שמחה וריקודים ועוד נראה מדבריו שגם בני דודים הפסולים לעדות ככלל זה.

והנה העיד אדם גדול ששמע מהגה"ג רמ"ש קליין שליט"א ששמע מהגר"ש ואזנר זצ"ל, שכל המנהג להתאבל עמהם הוא רק כשהאבל מתאבל על אביו או אמו, ולא על שאר קרובות, והיה נראה לי שהסברא שעיקר האבלות הוא משום כבוד המת ואם כן כשאין מחוייב בכבודם אינו מתאבל עמו, אמנם שלחתי לשאול על מי שאביו אינו בחיים וזקנו אבי אביו נפטר אם יש עליו דיני אבלות. והשיב, שגם הוא אינו מתאבל כלל. ותמהתי על הסברות דסתרי, דאם מחוייב בכבוד אבי אביו מה אכפת לן אם אביו אינו מתאבל.

אמנם בעת שהצעתי הדברים לפני הרה"ג ר' משה שמיין שליט"א מח"ם 'מבית לוי', אמר ששמע ממרן זצ"ל שבדור הקודם לא נהגו כלל באבלות של הבנים והמתאבלים עמהם (אולי י"ל שהוא משום שבדרך כלל עד שהגיע הידיעה כבר היה 'שמועה רחוקה') אך כאן בארצנו הק' נתחדש המנהג, אלא שלא נתקבל כדעת הרמ"א לכל הקרובים רק לבני האבל ממש. וכן נתקבל המנהג להחמיר בשלשה דברים, א. השתתפות בשמחות. ב. שלא להסתפר. ג. שלא לרחוץ רחיצה בחמין.

והוסיף עוד ב' הערות חשובות, א. באופן דהשבעה ימי אבלות התחילו בחול המועד, רק הישיבה והתנחומים בפועל מתקיימים לאחר המועד, מעיקר הדין, ניהומין הוא בתוך השבעה ימים הראשונים, אלא שאין אומרים תנחומים כרגיל אלא יושבים ומדברים עמהם. ב. מרן זצ"ל אמר שבאופן כזה הרי מיד שעברו שבעה ימים ראשונים מהקבורה אין שום דיני אבלות על בניהם של האבלים. אמנם חילוק זה בין המתאבלים על אב ואם למתאבלים על שאר קרובים, לא שמע ואדרכה מכל האחרונים המזכירים שקרכת חתנות אין מתאבלים ולא מזכירים חילוק זה, לא משמע כן.

מכל מקום העלינו בדינו ההסבר לכל המנהגים שאיך שנתקבל ונתחדש המנהג כך נוהגים והעיקר משום כבוד האבל.

ובעצם הדין של השתתפות בשמחת תורה והקפות שניות סברתי להקל לבנים לשמוח בשמחה זו היות שאין שום פגם בכבוד הוריהם בכך שהולכים לשמוח בשמחה של מצוה שנחשב בעיניהם כהמשך לשמחת יום טוב. אלא שלנשים דעתי להחמיר שלא להשתתף כלל בהקפות כיון שאין להם שום חיוב בזה.

בעובדא דידן שהנפטר ע"ה ר' יוסף שמואל ז"ל, היה דרכו בחיים לשמח כל ימיו בעת שמחה של מצוה זו, וכל חיות נפשו היה להרבות שירה וזמרה, וזכרני שמיד אחר ההלוויה של בנו ר' מרדכי ז"ל, כשהלב היה ממאן להאמין למראה העיניים, פנה אלי ר' יוסף בפשטות בשאלה, אם יוכל לנגן בימי חג הסוכות ולשמח בשמחת בית השואבה, וכן לענין

קובץ אור החכמה | יא

הזמנות שקיבל קודם המועד להכנת המאכלים עבור קידושא רבא דחתן תורה בשמחת תורה, אם מותר לו להכין או שזה נחשב כעסק, כששאלתי אם יהיה אחר שיוכל להכין במקומו, אמר שאף לא יקח תשלום שכר, והיות שכבר רגילים כמה שנים שהוא מכין, אינו רוצה שירגישו בהבדל. ונפעמתי למשמע אופן, שבמצב שצריכים לנחמו והוא כל דאגתו שלא יחסר לאחרים שום קורטוב של תענוג ושמחה ממה שתלוי בו.

בודאי גם ממרומים ימשיך למצוא דרכים לשמח כל הנשואים ויהיו הדברים והחיון לעילוי נשמתו המהורה.

הכו"ח בצפיה למקור החיים לנחמנו בכפליים ולבנין ירושלים.

משה נחום ליכטנשטיין

השתלשלות הדברים ממושב בי"ד למנוע הפרעות השמחה בזמן המגפה

יום שישי ערש"ק פ' כי תצא מ' באלול תש"פ, נתבקשנו בשליחות מב"ק אדמו"ר שליט"א, לרגל השמחה במעונו בצל החששות מהתפשטות נגיף הקורונה, להושיב בית דין ולהוציא פסק דין בגזירה שלא יצא שום נזק לשום אדם מישראל בימי השמחה.

סמוך לכניסת השבת עליתי יחד עם הר' עקיבא הלפרט אל הראב"ד ר' אברהם רובין שליט"א.

ישבנו וציפינו למוצא פיו, לקח קצת זמן עד ששאל, מה הענין. היות שהבנתי שדברו עמו מקודם לא עניתי, ר' עקיבא אמר, אדמו"ר שליט"א ביקש שהבי"ד יגזור שלא יהיה שום נזק מהשמחה. הגר"א ענה איך אפשר.

שאלתי, האם הרב לא קיבל או ראה אצל רבותיו דבר כזה. וענה לא. שאלתי מאי שנא מפורים שהרב עושה פעולות התרת קללות ובי"ד וכו', וענה, פורים עיצומו של יום גורם, זהו יום שמרומזו במגילה בשני יודין בתוך תיבת 'ביהודיים'. וד"ל.

גם הצדיק ר' יעקב איידלשטיין זצ"ל אחיו של ר' גרשון שיבדלחמ"א, ולדיוק ר' גרשון הוא אחיו, שלח אלי בכתב לעשות כן ביום הפורים, בתקופה שלא יכל לדבר כתב. גם לעשות תיקון אלמנה שלח אלי. הוא היה אדם גדול מאד בנגלה ובנסתר והשתמש בכוחו לעת הצורך. לא קבלה מעשית ח"ו.

הייתי פעם אצל ר' לייבוש מפשעווארסק בערש"ק והיה איזה נידון ואמר שעל דבר כזה כדאי לצרף עוד שני רבנים. ואז היה השבת האחרונה שהגרי"ט וי"ס שליט"א היה

קובץ אור החכמה | יג

באנזוורפן אחר שכבר עלה לגדולה לכהן כגאב"ד העדה החרדית, ופגשתיו ברחוב בחזרתו מתפילת ערבית של ליל שבת תפילת 'פלג'. ושמה להצטרף לדבר. ואחר זמן צרפתי עוד רב חשוב מארץ ישראל.

לעניינו, הרי הוא המחותן, יצא חיובי לנגיף ואסור לו לבא בין הקהל. אמרתי, שעשה בדיקה ביתית ויצא חיובי ואח"כ עשה שוב בדיקה ויצא שלילי, הפה שאסר הוא הפה שהתיר.

אח"ז אמר הרב שיש לו סימנא מילתא מן השמיים. היות שבמשך שנתיים ימים חיפש איזה מקור בפוסקים בהלכות טריפות, וממש כעת התקשר אליו מאן דהוא ומצא לו המקור, ושמחה גדולה היא לו בזה.

שוב אמר איך אפשר לגזור. רק מכוחו של הרבי שליט"א. אמרתי, מכיון שהרבי קבע להושיב בי"ד הרי זה מכוחו. הוספתי, שהרי בדרך הטבע אין צריך להיות נזק. שהרי יש ספק ספיקא המתהפך שלא יקרה דבר לא טוב, והסיף הרב ס"ם לטיבותא. (כוונתי הייתה שאם הייתי אומר ספק אם יש חולה בין הקהל וספק אם ידביק אינו מספיק כיון שאם יתברר שהיה חולה בקהל נשארנו עם ספק אחד. אלא כוונתי שעל כל נדבק יש ספק אם יחלה - המכונה סימפטומים, וגם רובא דרובא מהחולים הנ"ל מחלימים לגמרי לכן הוא שלא בדרך הטבע שיהיה נזק מההשתפות בשמחה. ובפרט אם נצרף את הספק אם יש נשאים של הנגיף וספק רב אם ידביק אחרים.)

אז אמר הרב, לאדמו"ר שליט"א רב חיליה כי זה למעלה מחמישים שנה שהוא ממלא מקום אביו הק' זצ"ל, והעמיד בתים רבים לה' ולתורתו, ואני עצמי מכיר כעשרים תלמידי חכמים מופלגים מבין החסידים, כאלו שיורדים לעומקה של הלכה, ובהבנה יסודית בפמ"ג הל' טריפות וכדו'.

אך תנאי מוקדם, שיצא הודעה, הוראה מבי"ד שחובה על כל אחד לשמור על כללי הבריאות. אמרתי שכבר ישנה הוראה מפורשת מאדמו"ר שליט"א ובודאי כל החסידים מצווים ועומדים.

אזי החל לומר 'במותב תלתא הווינא ואנו מבקשים מהקדוש ברוך הוא, לשמור ולהציל את כל המשתתפים בעת השמחה של החתן דוד משה בן הרב חיים מרדכי והרב חיים מרדכי בן ה' (כאן הזכרתי שמו של א"ש) בכל ימי השמחה מתחילה ועד סוף שלא יהיה שום צער ושום נזק ועגמת נפש ושום חולי ורפיון רק טוב ויושפעו מכל מיני שמחה.' ענינו אחריו אמן.

אח"כ הדגיש. דייקתי לומר בלשון בקשה ולא גזירה. אמרתי, צדיק גוזר והקב"ה מקיים.

אח"כ שאלתי אם לכתוב הנוסח ולא הסכים כדי שלא יצא לאויר המזוהם של התקשורת.

בקשתי רשות להעלות על הכתב בשביל הדורות הבאים שידעו שלא להקל ראש בדברים העומדים ברומו של עולם. והסכים.

בענין הנבואה בזמן הזה וברין קדימה בין מתנות לאביונים ומשלוח מנות

יום א' לסדר 'פורשי כנפיים למעלה ופניהם איש אל אחיו' תשע"ה

לכבוד הכהן הגדול הגאון ר' גמליאל רבינוביץ שליט"א מחה"ס "גם אני אודך"

אודך גם על קו' ח"ב וקובץ 'המאור' ששלחת אלי דברים בהירים ומאירים גם יחד.

א. בענין מה שכתב הרה"ג מרדכי יוסף זקומינסקי שליט"א 'בענין מהות הנבואה' בכחו כי רב הראה פנים יפות, בשיטת הרמב"ם ווהמקובלים בהשפעת הנבואה, וביאר דרך החסידות בענין זה. וכיהודה ועוד, וכמראה מקום להשלים הענין.

על מ"ש בס' א' יש לעין בדברי המלבי"ם בפרשת יתרו עה"פ 'בעבור ישמע העם וגו' וגם כך יאמינו' שהזכיר דברי הרמב"ם במורה נבוכים ח"ב פל"ב, בענין ג' שימות נבואה, על מי ראויה לשרות ואם תלויה בהכנת המתנבא. ומצדיק דברי הרמב"ם שתולה דעותיהם בדעות החלוקות בדבר בריאת העולם וקדמותו, ואמונת ישראל עם סגולתו בכריאה יש מאין, ולכן גם הנבואה יכולה לשרות על הנביא באופן של יש מאין, דהיינו דהיינו ברצון העליון כמו שהיה במעמד הר סיני, שכולם נתנבאו, אעפ"י שמוכרחת ההכנה לכך, מכל מקום עיקרה ברצון הבורא ב"ה תליא.

ובענין שכתב בסוף סי' א' דעת הרמב"ם שחיי עולם הבא שייך רק על שכל הפועל וכו' כדאי לציין לדברי האר"י אשלג זצ"ל בהקדמה לספר הזוהר סעיף כא' וז"ל: אל יסור לבך אחר דעת הפילוסופים, האומרים שעצם מהותה של הנפש היא חומר שכלי, והויתה באה

רק מכח המושכלות שמושכלת, שמהן מתגדלת, והן כל הויתה. וענין השארת הנפש אחר פטירת הגוף תלוי לגמרי בשיעור שכליות ומושכלות שקבלה, עד שבהעדר לה המושכלות, אין כלל על מה שתחול השארת הנפש. אין זה דעת תורה, גם אינו מקובל על הלב כלל, וכל חי שניסה פעם לקנות שכל יודע ומרגיש שהשכל הוא קנין ואינו עצם הקונה. אלא כמבואר וכו'. עכ"ל והרוצה להחכים יעיין בהמשך דבריו שם נפלאות מתורתו.

אמנם מן הראוי ליישב הדברים, עם מ"ש בליקוטי מוהר"ן תורה כה' סעיף א', בעומק הדברים על כח המדמה והשכל בכח ובפועל כתב בזה"ל 'כי שכל הנקנה הוא קיום של אדם לאחר מותו. ושכל הנקנה הוא מה שאדם יודע הרבה דברים בפעם אחת'. וכו'.

ומסתבר שהראשונים דברו בלשון הפלוסופים שהיו בזמנם ולכן כינו את הנשמה כח שכלי, וכמובא בספר מאה שערים פרק יא': מסופר שכשנכנס החסיד המפורסם ר"מ וויליקעם ליחודות אצל בעל התניא זיע"א, שאלו רבו, מהי נשמה? ושתק, ואמר בעל התניא בזה"ל: השערי תשובה לרבינו יונה כתב וגם אחד מספרי מוסר, "מכרת את ריבונה" ואחר כך אמר "יודעת את ריבונה" ואני הוספת בתניא (פרק ב') "חלק אלוקה ממעל". עכ"ל. הרי לנו שהבין שחלק אלוקי של הנשמה עליו כוונו הראשונים בלשוניהם.

בענין מ"ש, בפעולות כח המדמה אוכיר שהרה"ק מפיאסעצנא זצ"ל כתב ספר 'הכשרת האברכים' באריכות ובהירות לבאר איך כל תורת החסידות מטרתה היא, ללמד להשתמש בכוחות השכל והמדמה, ולהשיג מדרגת 'בני הנביאים' אם אינם נביאים ממש. וכלשון חז"ל ישראל אם אינם נביאים בני נביאים הם.

ב. בקו' גם אני אודך ח"ב קסח' שאלה: האם צריך להקדים מצות מתנות לאביונים למצות משלוח מנות, מפני שבמתנות לאביונים יש גם מצות צדקה שהיא תדירה יותר ממשלוח מנות, והיא מדאוריתא כמו צדקה? בעצם סברתו דמתנות לאביונים היא תדירה נ"ל להעיר שאדרבה כיון שמצינו דעת כמה אחרונים דאפילו עני המתפרנס מן הצדקה

קובץ אור החכמה | יז

מחוייב לתת ממה שנתנו לו (משנ"ב תרצ"ד ס"ק א') וכתב הב"ח דהטעם משום שהכשר מצות פורים כך הוא לתת מתנות לאביונים, וכמו בד' כוסות בליל הסדר. והיינו שתקנו חז"ל לציין את זכר הנס באופן זה שכל אחד יתן מתנות לאביונים, ואין זה בגדר מצות צדקה המצויה בכל השנה כולה, אעפ"י שמקיים בזה מצות צדקה גם כן. אם כן שוב אינה מצוה תדירה יותר ממצות משלוח מנות. ומצטרף סברא זו לדע"ת של מרן הגר"ח כי משלוח מנות גם חסד הוא ושניהם תדירים בשוה, ואעפ"י שהיא סברא הפוכה, שלדע"ת שניהם תדירים בשוה ולפי הסברא שכתבתי שניהם אינם תדירים, מכל מקום לדינא יוצא דבר אחד מביניהם.

אלא שבספרי המקובלים נתנו מעם עפ"י הסוד להקדים מצות מתנות לאביונים למשלוח מנות, ובספר חמדת ימים הגדיל, לעשות המצוה מיד בשחרית בלכתו לבית הכנסת, והסמיך על הכ' 'אני בצדק אחזה פניך'. ועיקר הכונה לעורר בעליונים אתערותא כעיו עובדא דלתתא.

ויה"ר שנוכה למלעילא, למנות ומתנות, אורה ושמחה.

החותם בהודאה

משה נחום ליכטנשמיין

חיוזוק לימי חושך וערפל לפני חג הפסח תש"פ

י"א למטמונים ניסן תש"פ

לכבוד ידי"נ הגה"ח תנא וספרא

ר' גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א מו"צ בבית ההוראה

על שאלתך בצוק העתים, אם נוכל להעלות על הכתב הדברים, שנאמרו בין חברים מקשיבים, דברי בינה אולי נשוב וירפא לנו. כתב הרמב"ם בהלכות תעניות פרק א', מצות עשה מן התורה לזעוק ולהריע בחצוצרות על כל צרה שתבוא על הצבור שנאמר, על הצר הצורך אתכם והרעותם בחצוצרות כלומר כל דבר שייצר לכם כגון בצורת ודבר וארבה וכיוצא בהן זעקו עליהן והריעו וכו'. וזה הוא שיגרום להם להסיר הצרה מעליהם. אבל אם לא יזעקו ולא יריעו אלא יאמרו דבר זה ממנהג העולם אירע לנו וצרה זו מקרה נקדית, הרי זו דרך אכזריות. וגורמת להם להדבק במעשיהם הרעים, ותוסיף הצרה צרות אחרות. הוא שכתוב בתורה (ויקרא כ"ו) והלכתם עמי בקרי וגו'. כלומר כשאביא עליכם צרה כדי שתשובו, אם תאמרו שהוא קרי, אוסיף לכם חמת אותו קרי.

הדברים ברורים ואין צורך להוסיף עליהם דבר. אלא שהחובה מוטלת על כל יחיד בפני עצמו להתבונן על מה עשה ה' ככה. כל העולם בצער אין יוצא דופן, כל אחד מרגיש באיזה אופן שהוא את הצרה הפוקדת את כל העולם כולו, בלי יוצא מן הכלל. ועל המדינות בו יאמר וכו' ועדיין לא ברור מה ילד יום. הרי דרך הטבע הוא, שאחרי מכת דבר יש רעב, ואחר הרעב פורצות מלחמות, ותוצאותיו מי ישורנו, וכל זאת למה. בשל מי הסער הזה.

קובץ אור החכמה | יט

כבר אמרו חכמי הדור, שכל אחד, מה שיראה לנכון לתקן, הוא הדבר שצריך לו. ויש שעוררו על כמה ענינים, כבוד בית הכנסת, אחדות, שמירת הפה. ובודאי יהודי צריך להיות מושלם בתרי"ג מצוות ותיקון המדות. אך הפעם ניכר בעליל, הסימנים מן השמיים שצריך שינוי מהותי. כיון שרואים שקרה לנו מה שלא היה מעולם. סגירת בתי כנסיות ובתי מדרשות בכל העולם, וכל זאת מצד צו הבורא ב"ה, שציווה לנו 'ונשמרתם'. אך נזעק ונריע בזמן שאין הציבור יכול להתאסף לתפילה.

נראה שמן הראוי לעיין ולקבל את דברי מרן המקובל האלוקי 'בעל הסולם' בהקדמה לספר הזוהר. נעתיק מעיקרי הדברים והמעייין במקורם ימצא נחת. בסעיף סה. ז"ל: ודע, שבכל דבר יש פנימיות וחיצוניות. ובכללות העולם נחשבים ישראל, לפנימיות העולם וע' אומות נחשבים לחיצוניות העולם. וכן בישראל עצמם יש פנימיות וכו'. וכן בעובדי השי"ת שבבני ישראל, יש פנימיות, שהם הזוכים להבין נשמת פנימיות התורה וסודותיה. וחיצוניות, שהם אותם, שאינם עוסקים אלא בחלק המעשה שבתורה. וכן בכל אדם מישראל, יש בו פנימיות, שהיא בחינת ישראל שבו, שה"ם הנקודה שבלב, וחיצוניות, שהיא בחינת אומות העולם שבו, שהוא הגוף עצמו.

בהמשך בסעיף סח: ובהמבואר מובן היטב, כי גם התורה יש בה פנימיות וחיצוניות, כמו כללות העולם כולו. וכו' אבל אם ח"ו להיפך, שהאדם מישראל, משפיל מעלת פנימיות התורה וסודותיה, הדנה בדרכי נשמותינו ומדרגותיה, וכן בחלק השכל וטעמי מצוה, כלפי מעלת חיצוניות התורה, הדנה בחלק המעשה בלבד. ואפילו אם עוסק פעם בפנימיות התורה, הריהו מקציב לה שעה מועטת מזמנו, בשעה שלא יום ולא לילה, כמו שהיתה ח"ו, דבר שאין צורך בו, הוא נמצא גורם בזה, להשפיל ולהוריד מטה מטה את פנימיות העולם, שהם בני ישראל, ולהגביר את חיצוניות העולם עליהם, שהם אומות העולם, וישפילו ויבזו את בני ישראל. וגורם שיחשיבו את ישראל, כאילו הם דבר מיותר בעולם ואין לעולם חפץ בהם ח"ו. ולא עוד אלא גורמים בזה, שאפילו החיצוניות שבאומות העולם

מתגברת על פנימיות שלהן עצמן, כי הגרועים שבאומות העולם, שהם המזיקים ומחריבי העולם, מתגברים ועולים מעלה מעלה על הפנימיות שלהם, שהם חסידי אומות העולם, ואז הם עושים כל החורבנות והשחיתות האיומים, שכני דורנו היו עדי ראיה להם, השם ישמרנו מכאן ואילך. הרי לעיניך, שנאולת ישראל וכל מעלת ישראל, תלוי בלימוד הזוהר ובפנימיות התורה, ולהיפך, כל החורבנות וכל ירידתם של בני ישראל, הם מחמת שעזבו את פנימיות התורה, והשפילו מעלתה מטה מטה, ועשו אותה כמו שהיתה ח"ו דבר שאין צורך בו כלל.

ובדור כזה כל בעלי החורבן שבאומות העולם מרימים ראש, ורוצים בעיקר להשמיד ולהרג את בני ישראל, דהיינו כמו"ש (יבמות ס"ג) אין פורענות באה לעולם, אלא בשביל ישראל. דהיינו כמו"ש, שהם גורמים עניות וחרב ושוך והריגות והשמדות בעולם כולו. ואחר שבעונותנו הרבים נעשינו עדי ראיה לכל האמור בתיקונים, ולא עוד אלא שמדת הדין פגעה דוקא בהטובים שבנו, כמו"ש (ב"ק ס') 'ואינה מתחלת, אלא מן הצדיקים תחילה'. ומכל הפאר שהיה לכלל ישראל בארצות פולין וליטא, וכו', לא נשאר לנו אלא השרידים, שבארצנו הקדושה - הגנה מעתה מוטל רק עלינו שארית הפליטה, לתקן את המעוות החמור הזה, וכל אחד ואחד מאתנו שרידי הפליטה, יקבל על עצמו בכל נפשו ומאודו, להגביר מכאן ואילך את פנימיות התורה, וליתן לה את מקומה הראוי, כחשיבותה על מעלת חיזוניות התורה. ואז יזכה כל אחד ואחד מאתנו להגביר מעלת פנימיותו עצמו, דהיינו בחינת ישראל שבו, שהיא צרכי הנפש על בחינת חיזוניותו עצמו, וכו' יתגברו ויכניעו את החיזוניות שלהם, שהם בעלי החורבן. וכן פנימיות העולם, שהם ישראל, יתגברו בכל שבחם ומעלתם על חיזוניות העולם, שהם האומות. ואז כל אומות העולם יכירו וידו במעלת ישראל עליהם. ויקיימו הכתוב (ישעיה י"ד) "ולקחום עמים והביאום אל מקומם, והתנחלום בית ישראל על אדמת ה'. וכן (ישעיה מ"ט) "והביאו בנך בחוצן ובנותיך על כתף תנשאנה". וזה שכתוב בזוהר (נשא דף, קכד ע"ב) בהאי חיבורא דילך דאיהו ספר הזוהר וכו' יפקון ביה מן גלותא ברחמי.

קובץ אור החכמה | בא

עכלה"ק של מהרי"ל אשלג זצוק"ל שנכתבו בשנות המלחמה בין השנים ת"ש לתש"ה. ועדיין לא נס ליחם והם בתוקפם כבעת כתיבתם.

ויה"ר שנוכה לעצה נכונה ולהבין את המוטל עלינו בעת הזאת ולהגאל ברחמים במהרה.

בענין השתתפות בשמחות לאבלים

כ' סיון תשע"ה

נשאלתי כמה פעמים על אבל תוך י"ב חודש על אביו או אמו באיזה אופן יוכל להשתתף בשמחות או שאר סעודות מצוה, ובעת נשאלתי מחסיד ירא שמיים, הכהן הגדול הרה"ג גמליאל רבינוביץ שליט"א מח"ס 'גם אני אודך' לבאר לו בכתב, השימות בענין זה והאם יש ענין לחפש היתר לדחות האבלות, ואילו אופנים מותרים מדינא להשתתף בסעודות שמחה.

תשובה: דבר פשוט בגמרא (מו"ק כב:) ובפוסקים (סימן שצ"א) שהאבל תוך שלושים לשאר קרובים, ותוך י"ב חודש לאב ואם, אסור לו ליכנס לבית שמחה.

ועיקר האיסור הוא בשמחת נישואין, כיון שסתם שמחה הוא נישואין, והחמירו בו הרבה, וכן כתב הר"ר יהודה אברצלוני ז"ל, יש נוהגים שנכנסים תוך יב"ח לבית חופה לשמוע

הברכות או לבקר, אבל לא לאכילה, ויש מחמירין שאין נכנסין כלל, והרמב"ן ז"ל כתב שאסור ליכנס שם כלל, דלעולם איכא שמחה בחופה אפילו שלא בשעת אכילה כדמוכח בפ"ב דסוכה, וכן נוהגין באשכנז, בתוך יב' חודש עומד חוץ לבית לשמוע ברכות ואינו נכנס לבית כלל. ע"כ. הרי שהחמירו אפילו בלא נגינה, וכ"פ בשו"ע.

אך מצינו היתר במקום מצוה במסכת שמחות פ"מ, 'אסור לילך לבית המשתה אלא אם כן היתה לשם שמים', ובירושלמי איתא 'חבורת מצוה וסעודת קידוש החודש', והקשו הראב"ד ועוד, על כך שמגמרא משמע דאדרבה בסעודת מצוה שעצם השמחה מכח המצוה חמור לענין זה, יותר מסעודת הרשות, ותירץ, לחלק דדוקא סעודה לשם שמים שיתבטל המעשה אם לא יכנס שם, מותר. אבל לא שאר סעודת מצוה. ובנמוק"י חילק בין סעודת מצוה שיש בה שמחה כגון נישואין דאסור, לסעודת מצוה שאין בה שמחה כגון ברית מילה, שמותר. ולעומת זאת הסמ"ג כתב בשם ר"ת, ר"י הזקן ור"י החסיד, שכל סעודת מצוה מותרת, וכל סעודת רשות אסורה.

הרי שיש כאן ב' דעות: א. לאסור כל סעודת רשות ולהתיר כל סעודת מצוה. ב. לאסור כל סעודת מצוה ולהתיר רק במקום שיהיה צער לחתן או הכלה. והגוב"י (מהדו"ק חיו"ד סי' ק') סובר דלדעה זו דהראב"ד דוקא אם יתבטל הדבר, ממש, אם לא ילך, אזי מותר. ובערוך השולחן ביאר השיטות שכתב הרמ"א בס"ב. בתחילה כתב ההיתר דהראב"ד דשמחה לשם שמים, ואם לא ישתתף בה יתבטל המעשה, ואח"ז הביא דעות המתירים והאוסרים בשאר שמחה של מצוה, וסיים דהמנהג שלא לאכול בשום סעודה בעולם, כל י"ב חודש. ובסעיף ג' כתב רמ"א, את הדעות המקילין לחלק בין מקום החופה שמותר, למקום הסעודה של הנישואין שאסור. ועוד הביא ההיתר שכתב כ"י בשם סמ"ק, שמותר לאכול עם השמשים בחדר אחר, וערוה"ש כתב והעולם נוהגים להקל לשמש גם במקום השמחה.

קובץ אור החכמה | כג

לפי"ז נמצא ג' דרגות מהחמור אל הקל. א. סעודות מרעים, שאין הסעודה עצמה מצוה אע"פ שחייב לפורעה. ב. שמחת נישואין או סעודות ז' ימי המשתה, אפילו בלא כלי נגינה אסור. ג. שמחה של מצוה, כגון פדיון הבן, בר מצוה, סיום מסכתא וחנוכת הבית. וברית מילה קל מהם, משום צערא דינוקא.

אופני היתר הם: אם יתבטל הדבר כשלא ישתתף בשמחה, או שמתפרנס מהשמחה מותר כדי שלא יפסיד פרנסתו. או שהוא עצמו בעל השמחה, וכן לאכול בחדר אחר עם השמשים. או כשיש כעין פרעון חוב יש צד להקל באבלות שאר קרובים. ובאג"מ יו"ד ח'ג סי' קס"א כתב, בר מצוה, ושלוש זכר כליל שבת של ידיד וקרוב יכול לילך. אבל לא בסעודות שעושים בחנוכה שאינם ימים טובים שאין נוהג בהם אבלות. ע"כ. אבל בשאר שמחה ובמיוחד כשמנגנים שם אין היתר בקלות. ומה גם אלו הסומכים על היתר דלשם שמים, הרי הרא"ש בשם הראב"ד כתב, דוקא אם יתבטל המעשה, ותינה אם נקל כהערה"ש ושמ"ש, שפירשו, דלאו דוקא שיתבטל השידוך לגמרי, אלא שלב החתן והכלה יהיו כמצמערם, אבל הרא"ש עצמו כתב ואם הוא עשיר שהזמינו לסעודה כדי להתכבד בו אסור ליכנס לשם'.

הכלל העולה: א. מי שעושה כדי שלא יפסיד פרנסתו, מותר לעשות, כיון שדעתו לפרנסה ולא לשמחה. ב. בסעודות ברית מילה ופדיון הבן וכדומה, בלא ריקודים ומחולות, והוא מהקרובים לבעל השמחה, יש לצרף הסברא שהוא כעין פירעון חוב שכך מנהג העולם, מותר לילך לשם. ומה טוב אם יצרפו ההיתר דשמשים בסעודה שייעו בסידור השמחה והגשת המאכלים וכדו'. ג. בשמחת נישואין והוא הדין לסעודות ז' ברכות, אם החתן והכלה בעצמם, - לא המחותרים - ירגישו צער בחסרונם אזי מותר להשתתף בשמחה. אמנם גבאים המשמים בקודש אצל רבותיהם, וכל הדומה להם מלבד זאת שעוסקים לפרנסתם ושואבים התעלות בעבודת ה' בכל עת קרבתם אל הקודש, הרי דינם כשמשין בסעודה ונוהגים להקל בזה.

למען יתבאר מילתא בטעמא נביא דברי הרמב"ם בפרק י"ג וז"ל: אל יתקשה אדם על מתו יתר מדאי שנאמר אל תבכו למת ואל תגודו לו כלומר יתר מדאי שזוהו מנהגו של עולם והמצער עצמו יותר על מנהגו של עולם הרי זה טפש אלא כיצד יעשה שלשה לכבי שבעה להספד שלשים יום לתספורת ולשאר החמשה דברים.

כל מי שאינו מתאבל כמו שצוו חכמים הרי זה אכזרי אלא יפחד וידאג ויפשפש במעשיו ויחזור בתשובה ואחד מבני חבורה שמת תדאג כל החבורה כולה כל שלשה ימים הראשונים יראה את עצמו כאילו חרב מונחת לו על צוארו ומשלשה ועד שבעה כאילו היא מונחת בקרן זוית מכאן ואילך כאילו עוברת כנגדו בשוק כל זה להכין עצמו ויחזור ויעור משנתו והרי הוא אומר הכיתה אותם ולא חלו מכלל שצריך להקיץ ולחול.

ובקיצור שו"ע סי' רמ"ו הביא דבריו בהוספה וז"ל: אמרו רז"ל, אחד מבני המשפחה שמת ידאגו כל המשפחה. משל למה הדבר דומה לכיפה של אבנים, כיון שנודעזע אחד מהם, נודעזעו כולם. כלומר שמדת הדין מתוחה כנגדם עד שתתרפה מעמט מעמט. כי כל שבעה החרב שלופה ועד שלשים היא רופפת ואינה חוזרת לתערה עד אחר י"ב חודש. לפיכך ג' ימים הראשונים יראה האבל א"ע כאילו חרב מונחת לו בין כתפיו, מג' ועד ז' כאילו זקופה כנגדו בקרן זוית, מז' ועד ל' כאילו עוברת לפניו בשוק. ואח"כ כל אותה השנה עדיין מדת הדין מתוחה כנגד אותה המשפחה.

ואם נולד בן זכר באותה משפחה, נתרפאה כל המשפחה. ודוקא זכר, דזכר בא לעולם שלום בא לעולם. וכך אחד מהחבורה שמת, מדת הדין מתוחה כנגד כל החבורה וידאגו כולם.

כל מי שאינו מתאבל כמו שצוו חכמים, הרי זה אכזר. אלא יעור משנתו, ויפחד וידאג ויפשפש במעשיו, ויחזור בתשובה אולי ינצל מחרבו של מלאך המות. הרי הוא אומר, הכיתה אותם ולא חלו, מכלל שצריך להקיץ ולחול ולחזור בתשובה.

קובץ אור החכמה | בה

וצרפתי דבריהם הנ"ל בטעם והסיבה למנהגי האבלות, בתשובה לשאלתו אם צריך או יש ענין לחפש היתרים וכו'. ע"כ הרואה יבין ושב ובזכות קיום דברי חז"ל נזכה לשובע שמחות ונעימות נצח.

משה נחום ליכטנשטיין
ה' לחודש אדר תש"פ

שאלה בהלכות שבת

(החוט הנקרא בפי הטף סבתא סורגת)

לכבוד האלוף בכהונה צנמ"ם ומח"ם
הגאון הרב גמליאל רבינוביץ שליט"א מו"צ בבית ההוראה

ששאלת לדעתי, בדבר הסוגיא שנדונה בכי מדרשא בענין האורג לשעה אי יש בו משום איסור בשבת. הדבר נתעורר בעת שהדרדקי מצאו לעצמם ענין של תחרות ועיסוק בחוט של צמר שעושים מנו צורות על ידי העברה מיד ליד באופנים שונים וככל פעם מעבירים בצורה שונה מהראשונה וכל צורה היא אמצעי לצורה הבאה אחריה, ומי שממציא יותר צורות חדשות זכה בתחרות. ומיד מתפרק הצורה וחוזר לחוט פשוט. הנה פשוט למכניז מן הצד שלא נעשה

כאן שום מלאכה קבועה גם לא קשר ולא עניבה על גבי קשר, וודאי שאין כאן חשש בניה בכלים בדבר שאינו מתקיים כלל. גם מתוך דברי הגאון ר' שמחה רבינוביץ שליט"א בספרו 'פסקי תשובות' סימן ש"מ סעיף יב' שנראה מדבריו לאיסור, לא בכגון דא, אדרבה מלשונו וממקור הדברים שמציין בהערותיו משמע שדוקא דבר שיש לו צורה שעומדת ומתקיימת בפני עצמה כמו משחקי חתיכות עץ שיכולים לעמוד אם לא יפרקו אותם, סובר לאסור אף על פי שכוונתם רק לשעה.

ונראה שיש לדמותו להא דכתב בשו"ע סימן שמ סעיף ז' אותם שמהדקים הבגדים סביב זרועותיהם על ידי החוט שמותחין אותו ומתהדק אסור למתחו אלא אם כן יהיו הנקבים רחבים קצת ומתוקנים בתפירה ובעיגול'. וכתב במשנה ברורה. אותן שמהדקין - דרכן היה ליתן חוט בתוך הבית יד שעל זרועו דכשרוצה להדקו היה מותח החוט ומתהדק היטב. רחבים קצת ומתוקנים - דאז אינו דומה כלל לתופר דהוי כמאן דמכנים קרסים בלולאות ביון דמתוקן לזה בתמידות למתחו ולהדקו בשלובשו וכן לרפותו כשרוצה לפשטו, ואם אין מהדקו יפה ונמלך לפעמים להניחו כך לעולם ולפשטו כשהוא מהודק אסור להדקו בשבת. הרי מדבריו פשוט שאפילו הידוק מותר. כשרגילים להדקו ולרפותו תמיד, משום דהוי כמו קרסים בלולאות, ובזמנינו הוא כעין סגירת כפתורי הבגד. אף שיתכן להניחו עם הכפתורים סגורים זמן רב. כל שכן וק"ו במשחק זה שתפוס בין האצבעות ואין מצוי שיניחו אותם כך יותר מכמה רגעים, ומתחילה נעשה בשביל השלב הבא אחריו ומתפרק מיד, לית מאן דפליג לאסור על הקמנים להתענג בהם בשבת.

על כן נראה שמותר לשחק בהם בתנאי קודם למעשה שיוהירו הגדולים את הקמנים שאין להתיר שום קשר מהודק שנוצר בינתיים, וללמדם איזה קשר מותר לפתוח ובאיזה אופן, דהיינו דווקא קשרים שאפשר להתירם בתנועות של יד אחת.

בענין עיטור המלית בעטרה של כסף

י"ט כסלו תשע"ז

לכבוד מערכת הקובץ הנפלא אשר בשמו הראוי לו נקרא 'המאור'

נתעוררתי בענין מה שנהגו חסידים ואנשי מעשה לעטר המלית של מצוה בעטרות נוי מכסף, אי משום הידור מצוה או חיוב מצוה נהגו בו. ומענין לענין נשאלתי מהגה"ח כהנא רבא הר"ג רבינוביץ שליט"א מחה"ס 'גם אני אודך' אם הנותן צדקה צריך להדר אחר מעות נאים ומצוחצחים או שמרות מנוהצים וכדומה, משום הידור מצוה.

וכעין שאלה זו, מצוי בהדלקת נרות חנוכה, דרגות בהידור המנורה וכמובא בחדש לאברהם (מעין ב' נהר נ'ח) חמשה עשר מיני כלים הראוים להדלקה וכל הקודם קודם מהם משובח וראוי משום זה אלי ואנוהו, זהב, כסף, וכו' והיות שבזמנינו קל להשיג מנורות גדולות ומפוארות מה שלא היה אצל זקנינו ורבותינו זיע"א, אמנם אצל היורשים כלי מצוה, של הצדיקים הראשונים ישנה חביבות מיוחדת לקיים בה מצוה אחריתי באותו מקום של קדושה ראשונה. והשאלה אי משום הידור ויותר על הרגשת הלב וידליק במנורה חדשה ונאה כפי השגתו, והאם נקבע ההידור לפי מראית העין או לפי הערך הממוני של הכלי, ובוה תלוי גם כן, אם נוכל להדליק בכוסיות זכוכית על גבי מנורת כסף ועדיין ייחשב ההידור כיון שנראה נאה ויפה כאשר ניכר השמן וגונונו באספקלריא המאירה.

ושמעתי מהגה"ג ר"י זילברשטיין שליט"א שנשאל מילדי תשב"ר שטרחו והכינו בידם כלי להניח בו האתרוג ויש להם חביבות אליו, אם יעדיפו להשתמש בכלים נאים יותר כפי

שמצויים היום, או שמעשי ידיהם גם נחשב כהידור. ורצה לפשוט להם מגמ' יומא לח. דכל השערים שהיו במקדש נשתנו להיות של זהב חוץ משערי ניקנור. מפני שנעשו בו נסים כשהלך ניקנור להביא דלתות מאלכסנדריא של מצרים בחזירתו עמד עליו נחשול שבים לטבעו נטלו אחת מהן והטילו לים ועדיין לא נח הים מועפו בקשו להטיל את חברתה עמד הוא וכרכה אמר להם הטילוני עמה מיד נח הים מועפו והיה מצמער על חברתה כיון שהגיע לנמלה של עכו היתה מבצבצת ויוצאה מתחת דופני הספינה, ע"כ. הרי שכיון שטרח עליהם ומסר נפשו עבורם לא החליפום בשערים של זהב היקרים יותר. וכאשר הציע דבריו לפני מרן הגר"ק שליט"א לא הסכים עמו וטען דשערי ניקנור עצמם היו יפים ונאים כראוי לכבוד בית ה' אלא שהזהב שווה יותר בערכו ומשום הנם שנעשה בו הניחום, אבל בכלים שמראיהם פחות כמעמו ובמראהו או בקומתו, בוודאי צריך להדר את המצוה בכלים הנאים יותר.

ולדבריו, הוא הדין לגבי מנורת חנוכה שצריך להעדיף המנורה הגדולה והנאה, יותר מהירושה שקיבל מאבותיו וכדומה.

ולענין אתרוג ידועים דברי הגר"ח סולוביצ'יק (המובא במקראי קודש ח"ב סי' ט) לגבי מי שיש לפניו שני אתרוגים האחד מהודר אבל ספק מורכב והאחר אינו מהודר אבל ודאי אינו מורכב, שיברך על הספק מורכב ואחר כך יטול את המוחזק שאינו מורכב, משום שאם יברך על שאם יברך על הודאי שאינו מורכב כבר יצא ידי חובתו ואחר כך כשיטול את המהודר לא יקיים מצוה כלל. ומאידך הגר"צ"פ פראנק סבר, שיטול קודם את הכשר בודאי כדי שלא יהיא הפסק בין ברכה לנטילה ואחר כך יטול את המהודר הספק מורכב, כיון שעדיין עוסק במצוה נחשב שעדיין לא נגמרה המצוה ומצטרף ההידור לקיום המצוה.

ולפי זה אולי ידליק הנרות בברכה על המנורה החביבה עליו, ויוסיף עוד מנורה מהודרת בחלון אחר. אלא שלאחר העיון נראה פשוט שבנר חנוכה שנפסק להלכה, שהדלקה עושה

קובץ אור החכמה | בט

מצוה, לשני הדעות הנ"ל, לא יועיל כלום בזה, כיון שמיד שהדליק הנרות יצא ידי חובתו ושוב אין לו מצוה אחרת כמו מי שאכל כוית מצה שיצא יד"ח ואינו יכול להוסיף על המצוה כלום.

אלא שעדיין אינו מובן איזה הידור מצוה יש במנורה, שהרי עצם המצוה היא הדלקת הנרות ומה שייכות יש למקום שעליה עומדים הנרות, ולפי מנהג ישראל המהדרים בחנוכיות כסף ובכוסיות זהב בודאי יש טעם לחפש מטבעות ושטרות נאים כדי לקיים בהם מצות צדקה. ותמיהה זו גם על הטליתות ועמרותיהם שהרי מצוות ציצית היא בחוטי הציצית ובהם בודאי צריך להדר אבל בבגדיהם אין מצוה, אלא שהתורה חייבה בגד שיש בו ד' כנפות להטיל בו ציצית, אלא שמנהג ישראל לחבב המצוות ומעטרים ומייפים גם את המכשירי מצוה ותשמישי מצוה, וכעין זה דעת הגה"ק מקלוזינבורג בעל 'שפע חיים' שהיות ובתי ישראל מחויבים במצוות מזוזה, הרי שכל הבית הוא תשמיש של מצוה וצריך לנאותו משום זה אלי ואנוהו.

ונראה שיש להביא ראיה לזה מלשון הגמרא (שבת דף קלג:): תניא זה אלי ואנוהו התנאה לפניו במצות עשה לפניו סוכה נאה ולולב נאה ושופר נאה ציצית נאה ספר תורה נאה וכתוב בו לשמו בדיו נאה בקולמוס נאה בלבלר אומן וכורכו בשיראין נאין.

ובפשטות נראה שיש לחלק בין חפץ של מצוה כגון תפילין ציצית ושופר לתשמישי מצוה וכמו שחילקו חז"ל (מגילה כו:): לענין גניזה בין תשמישי קדושה לתשמישי מצוה כך גם לענין הידור מצוה נחלק בין חפצי מצוה למכשיריו כמו הבגד של הציצית ותיק של תפילין וספר תורה. אלא שמלשון הגמרא נראה שאף הלבלר - הסופר הכותב את הספר יש הידור שיהיה אומן לצורך כתיבתה בצורה נאה, ואפילו 'כורכו בשיראין נאין' שהם משמשים לצורך הקודש ואין להם דין מצוה בעצמם.

לאור כל זאת יש מקום לשאלה הנ"ל לענין צדקה להדר בצורת המטבע ואופני נתינתו ואולי יהיה מצוה לכורכן בשיראין וכדומה, אך צריך לעשות חילוק בין מצוה שמצוה וקיומה זוהי גמר עשייתה וזוהי כוונת התורה הקדושה, בעצם קיומה כלולב ושופר שהמצוה היא התכלית ומטרה של המעשה ובאלו יש 'ואנוהו' לנאותה את כלי המצוה. לבין מצוה, שעיקרה היא התוצאה והמטרה כגון טהרה במקוה שעיקר המכוון הוא להטהר כמצוות ה' ובודאי שלא נאמר שיהיה מצוה לעשות מקוה נאה ומים יפים רק מטעם 'מהיות טוב' ובל תשקצו צריך שיהיה נקי ומוסדר אבל לא מהודר בנוי ויופי, וכמו כן במצות צדקה מצוותה שיהנה ממנה המקבל וכל ההידור צריך להיות באופן שהמקבל הצדקה יהיה לו התועלת וההנאה הכי גדולה שיוכל להיות וסבר פנים יפות וכלשון הרמב"ם 'שלא יתבייש בה', אבל הממון אין בו קדושה של מצוה ולא שיש בה נוי והידור מצוה.

וישראל שהם תפילין דמארי עלמא לכל הדעות מצוה לנאותם בכל מילי דמיטב בקרתא דשופריא.

משה נחום ליכטנשטיין

בענין האיך לחשב הנזק לפי הוצאת הנזק או כפי שוויו המקורי וחיובו להפעיל ביטוח

סיון תשע"ט

לכבוד מורי ורבי מרן גאב"ד בד"ץ מהדרין
הגה"ג הרב אברהם ישראל רובין שליט"א

בענין הדו"ד שהיה בבי"ד ביום ז' סיון ש"ז, על אחד שהזיק בשוגג לחברו חלון רכב. וקפץ הנזק לתקן הנזק בדמים יקרים לפי היוקר שבשוק, ולמענתו המזיק צריך לשלם כל דמי הנזק ולהחזיר את הרכב למצבו הראשון.

בשיחה עם עו"ד ושני שמאי רכב, יצא מדבריהם: 1. שהיות שהביטוח אינו מחשב דבר זה כתביעה, וגם אינו מחייב שום השתתפות מצד המבוטח, פשוט שעל הנזק לפנות אליהם לקבל את התיקון. אלא שיש הכדלים בין סוכני הביטוח, יש חברות ביטוח שמוכנים רק לתקן בעצמם. ויש שמוכנים גם, לשלם דמי תיקון כשתיקן בעצמו.

2. יש חברות ביטוח שכשמתקנים נותנים חלון חילופי ויש שנותנים 'מקורי', (שאגב, שניהם מיוצרים באותו מפעל)

3. בעת החלפת חלון, הרכב מפסיד חצי % מערכו, לא ברור אם גם בהחלפה למקורי או רק בתיקון חילופי.

4. לדעת שלשתם מצד ההגינות ומנהג העולם – המדינה עליו להפעיל הביטוח ולאחר מכן לחשב את היתרה של הנוק, כמו"כ לדעתם שום עין לא תבחין בין החלון המקורי או חילופי, וגם כעת מכירה ושמאות נדיר שימצא מי שיביט ע"כ.

סיכום הדברים : ערך חלון זול + פחת חצי % חיב המזיק בודאי. לפי חשבון $2 \setminus 1$ % הוא (לא מדויק) – כ1,000 ש"ח

א"כ כל הגדון כעת הוא על ההפרש ובזה אם יתברר שהביטוח היה משלם חלון מקורי או שהביטוח אינו מוכן לשלם את ההוצאות, נדון את הניזק כמזיק את את המזיק בכך שיכל למנוע ממנו תשלום יקר ובקפיצתו הזיקן, בחשבו שהרי יהיה מי שישלם. כי מסתבר שאם היה ברור לו מתחילה שישלם הכל מכיסו היה מפעיל את הביטוח ונוטל מה שנותנים לו בלי השתתפות עצמית.

כל זאת בררתי על מנת לחשב במה ובאיזה חלק יש לפשר ביניהם, וגם הניזק צריך להסכים לפשרה, שהרי נהג כדין לשיטתו, בלי לברר מקודם שאכן זה המגיע לו.

לעצם הענין מצד הדין, נראה שבאופן שיש ביטוח יש להחשיב את הנוק כדבר שאפשר לתקנו, שלהש"ך סי צ"ה מחויב המזיק לתקנו כמו למלאות החפירות, וא"כ היה עליו לתקנו ע"י הביטוח. ואין כאן מקום לומר שאין לחייבו להשתמש בביטוח כי זה יחשב שמנע המזיק מהניזק לתקן.

ועוד להחזו"א ב"ק ו' ג', שכיון שאין הבית עומד למכירה משלם מה שחברו מפסיד בהוצאות התיקון ואין מחשבינו מה שלא יהיה שוה כלל לאחר מכן בחשבון הכולל, א"כ יתכן לומר לאידך גיסא עפ"י סברא זו, שכיון שאין הרכב עומד כעת למכירה אין לחשב

קובץ אור החכמה | לג

עכשיו את הפחת חצי % כנוק כיון שבשימוש שמשמש בו כעת אין לזה משמעות ואם בעתיד ירצה למכור הרי אז כל ערך הרכב ירד, והחצי אחוז יחשב אז לנוק מזערי ביחס לערך הכללי, וגם בערך של חלון חלופי יהיה ערכו בפער שאינו משמעותי, וכעת שאינו למכירה אין לזה שום משמעות.

כ"ז כתבתי כהצעה של תלמיד לפני רבו למען יורני דרך באמתה של תורה.

בענין הלכה בבית שמאי בחנוכה

אם יבא משיח באמצע ימי חנוכה הא"ך נמשיך

כ"ד כסליו תש"פ

למע"ב הגה"ח כהנא רבא רב צפונות הרב גמליאל רבינוביץ שליט"א.

מתוך צפיה לישועה בכל עת, שאלת הלכתא למשיחא, לענין הדלקת נרות חנוכה, דהאידינא הלכה בבית הלל והמהדריין 'מוסיף והולך' בכל לילה כמנין הימים היוצאים, ואילו לעתיד כשיהיה הלכה בבית שמאי יתחילו במספר ח' ויהיה פוחת והולך בכל לילה. א"כ כיצד ינהגו אם יבא משיחינו באמצע ימי החנוכה, אם יעברו למספר הימים בדברי כ"ש או שיתחילו שוב משמונה נרות.

ראשית דבר, לעת"ל תשבי יתרץ וכו', אך ע"ד הפלפול נראה דיש לדמות ענין זה לנדון בקמן שהגדיל בימי הספירה הובא בשע"ת סי' תפ"ט, מברכי יוסף, דאם לא בירך בימים הקודמים שוב לא יברך, ולדעת החידושי הרי"ם אף אם בירך בימי קמנותו אין מצטרפים הימים לימי גדלותו וחסר 'בתמימות' ולכן אינו סופר בכרכה, לדבריהם ה"ה כשיתברר ההלכה כב"ש נמצא אין הימים הראשונים מצטרפים וחסר בגוף מנין הימים של הנם. ואולי יש לחלק דבחנוכה גם קודם הגאולה אנן בר חיובא אלא דנשתנה החיוב באמצע הימים ומכאן והלאה ממשך כדרכו. אמנם לדעת רוה"פ האחרונים שמצטרף החיוב דחינוך קמן עם הימים של אחר שהגדיל וכ"ש לדעת הסוברים שאף בלא ספר בקמנותו מתחיל החיוב בגדלותו ומאז סופר בכרכה וזהו 'תמימות' שלו, בנדון דחנוכה ודאי נוכל להמשיך במנין הימים כב"ש ויצטרף לימים הקודמים. לאחר עיון קל ברור החילוק בין ספיה"ע שמדובר על עיקר החיוב מן הדין לדינא דחנוכה שמן הדין החיוב הוא נר אחד לכל לילה ובה יצא ידי חובתו וכל הנדון רק לגבי הידור דמהדרין מן ההדרין. עוד נראה לברר אם יש מקור בפוסקים ע"פ הנגלה דלעת"ל יהיה הלכה כב"ש, היות שמקור הדברים הוא מהמקובלים א"כ לגבי הלכה למעשה כתב במשנ"ב סי' כה' דברי הכנה"ג, 'כל דבר שבעלי הקבלה והזהר חולקים עם הגמרא והפוסקים, הלך אחר הגמרא והפוסקים, מיהו אם בעלי הקבלה מחמירין יש להחמיר גם כן, הרי שהעיקר למעשה גם לעתיד יהיה כב"ה, אלא שנצטרך להחמיר גם כב"ש, א"כ נדליק בכל יום מהימים הראשונים כדעת ב"ש, ומיום החמישי כדעת ב"ה, ונסמוך על רוה"פ שגם אם הדליק יותר מן המנין יצא ידי חובתו גם בתורת מהדרין. ואם נרצה להחמיר נדליק שתי מנורות כשני הדעות.

אחר הדברים, נרמוז, דע"פ סוד ענין נר חנוכה אפילו אם נאמר שעיקר מצותה יתקיים גם לעתיד אמנם גם ב"ש יודו דלעתיד 'מוסיף והולך' ומעלין בקדש עדיף, כיון שבזה"ז דחשך על פני תהום המצוה להאיר ברגלי דתרמודאי עד שתכלה הקל"י מהרגל שבשוק, לכן השוו ב"ש ברמיוז לשבעים פרי החג הבאים לעומת ע' אומות העולם, במטרה שיהיו 'פוחת והולך'. משא"כ לעתיד, שיפרוץ מהרה בעולם, וכחם של ישראל קדושים תקיף

קובץ אור החכמה | לה

טובא, אדרבה חיזוק הקדושה עדיף מפי ומוסיפים והולכים בכל יום לכו"ע וגם אליבא דב"ש.

עוד נראה לכאר דברי מו"ח הגה"צ המקו' ר' מרדכי שיינברגר שליט"א, בעת שהצעתו לפניו שאלה זו, ענה בקצירת האומר, דלע"ל נראה איך שאלו ואלו דברי אלוקים חיים ונוכל לקיים שניהם יחדיו. ע"פ מה דאיתא בערכי נחל בדרוש לר"ה שמחלוקת ב"ה וב"ש הוא בעולם היצירה ושם הלכה כב"ה אמנם בעולם הבריאה המכונה עולם המחשבה הלכה כב"ש דמחדדי מפי, ולכן לעתיד הלכה כמותם, על פי דבריו נראה לומר שלענין הלכה למעשה בעולם העשייה יהיה נוהג גם לעתיד דברי בית הלל, אלא לענין מחשבה יהיה הלכה כב"ש, והיינו שיודעי ח"ן יעשו הכוונות 'ממעלה למטה' כב"ש וההדלקה למהדרין בפועל יהיה כדברי ב"ה ובוזה הכל על מקומו בא בשלום ונוכה לכלי המחזיק ברכה.

משה נחום ליכטנשטיין

ביאור עה"פ ועתה אל תעצבו

יום א' לסדר 'ואהרן אחיך יהיה נביאך' תשע"ה

לכבוד הרב הגאון צנמ"ס

ומח"ס הכהן הגדול ר' גמליאל רבינוביץ שליט"א מח"ס "גם אני אודך"

הגיעני תשובתך במדור עת להשיב בגליון "בינה לעיתים" מאת מו"ח שליט"א, במענה לשאלתו עה"פ כפ' ויגש "ועתה אל תעצבו" אדרבה שיתעצבו

ויתחרטו על המכירה. כתבת, נראה לתרץ בס"ד שאחז"ל "אין ועתה אלא לשון תשובה" וכיון שעשו תשובה באמת אין להם להיות בעצבות יותר וכו'.
ודפח"ה,

ושמענו כמה פעמים כעין זה מפ"ק כ"ק אדמו"ר שליט"א מקרעטשניף לפרש עפ"י מחז"ל לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצה"ר, אם לא נצחו יעסוק בתורה, יקרא ק"ש, ויזכור לו יום המיתה, ופירש בקדשו 'ועתה' לשון תשובה הרוצה לשוב יש לו ג' עצות הנ"ל כדי להכניע היצה"ר. אמנם הצדיק ממליץ ואומר 'אל תעצבו' אל תשמשו בעצה של זכירת יום המיתה שרעיון זה מעלה עצבות בליבו של אדם, 'כי אם למחיה' תקיימו בעמכם וחי בהם ע"י תורה וקבלת עול מלכות שמיים מתוך שמחה.

ונראה להוסיף עפ"י המבואר ב'חקל יצחק' ו'קדושת יו"ט' ועוד, דשנות הרעב נגרמו כתוצאה מכך שיעקב אבינו ע"ה, היה בצער על מכירת יוסף. וכידוע שעל ידי שמחה נפתח השפע בפרנסה כמרומוז בס"ת של הפסוק "והיית אך שמח" שם של פרנסה היוצא מס"ת "פותח את ידך". והוא הדבר אשר ביקש יוסף הצדיק מאחיו הקדושים. הוזהרו שלא תהיו בעצבות ח"ו, כי למחיה שלחני א', דהיינו כדי שיוכל להמשך שפע בגשמיות בפרנסה ומחיה צריך להיות על ידי שמחה דוקא.

ודברי חכמים מחכימים וכשנאספים דבריהם למקום אחד הם סגולה לעושר רוחני וגשמי כמחז"ל ד"ת עניים במקום אחד ועשירים במקום אחר והיינו כשמצרפים הדברים, נעשים עשירים.

אשרי חלקך שאתה עוסק בליקוטי תורה ומוסיף נופך מדיליה בטומו"ד ומוזכה לרבים מנופת צופים, ובודאי תתברכו בעשירות בתורה ויקוים בכם ודורשי ה' לא יחסרו כל טוב.

הכו"ח בברכת ידיות

קובץ אור החכמה | לז

ביאור על המדרש עה"פ ויקח את שני נעריו

חודש מרחשון תשע"ח

לידי'נ הגאון ר' גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א

יקרת דברך הניעני בדבר התמיהה על דברי המד'ר הביאו רש"י עה"פ ויקח את שני נעריו ישמעאל ואליעזר והרי מעשה העקדה היה הרבה שנים לאחר שנתגרש ישמעאל מבית אברהם, ומהיכן הגיע כעת. וכתבת מפרדר'א פ' ל'ב שאחר שלש החזירו.

הנה בפרק לב' לא מצאתי אלא בפרק כט' ומשמעות הדברים שכל זמן ששרה היתה עם אברהם לא היה דריסת רגל בבית אברהם לא להגר ולא לישמעאל. וז"ל,

לאחר שלש שנים הלך אברהם לראות את ישמעאל בנו ונשבע לשרה שלא ירד מעל הגמל במקום שישמעאל שרוי תמן והגיע לשם בחצי היום ומצא שם את אשתו של ישמעאל אמ' לה היכן הוא ישמעאל אמרה לו הלך הוא ואמו להביא פירות ותמרים מן המדבר אמ' לה תני לי מעט לחם ומים כי עייפה נפשי מדרך המדבר אמרה לו אין לי לחם ולא מים אמ' לה כשיבא ישמעאל הגידי לו את הדברים הללו ובן חכ"ם כחצ"י חכ"ם ואמרי לו זקן אחד מארץ כנען בא לראותך ואמ' חלף מפתן ביתך שאינה טובה לך וכשבא ישמעאל מן המדבר הגידה לו את הדברים הללו ובן חכ"ם כחצ"י חכ"ם והבין ישמעאל ושלחה אמו ולקחה לו אשה מבית אביה ופטימה שמה ועוד אחר שלש שנים הלך אברהם לראות את ישמעאל בנו ונשבע לשרה כפעם ראשונה שאינו יורד מן הגמל במקום שישמעאל שרוי שם והגיע לשם בחצי היום ומצא שם אשתו של ישמעאל ואמ' לה היכן הוא ישמעאל אמרה לו הוא ואמו הלכו לרעות את הגמלים במדבר אמ' לה תני לי מעט לחם ומים כי עייפה נפשי מדרך המדבר והוציאה לחם ומים ונתנה לו עמד אברהם והיה מתפלל לפני

הב"ה על בנו ונתמלא ביתו של ישמעאל מכל טוב ממין הברכות וכשבא ישמעאל הגידה לו את הדבר וידע ישמעאל שעד עכשו רחמי אביו עליו כרחם אב על בנים לאחר מיתתה של שרה חזר אברהם ולקח את גרושתו שנ' ויוסף אברהם ויקח אשה ומדקאמר ויוסף משמע שפעם ראשונה היתה אשתו ועוד לא הוסיף לבא עליה ושמה קטורה שהיתה מקומרת מכל מיני בשמים ד"א קטורה שהיו נאים מעשיה כקמרת ילדה לו ששה בנים וכלם נקראו על שמו של ישמעאל שנ' ותלד לו את זמרון ואת יקשן וכאשה שהיא מתגרשת מן בעלה כך עמד אברהם ושלחן מעל יצחק בנו מן העה"ז ומן העה"ב שנ' ולבני הפלגשים אשר לאברהם וכו'. עכ"ל.

בברכה שתזכו להפצת המעיינות מתוך הרחבה ונחת
 משה נחום ליכמנשטיין

